

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМУНІКАЦІЇ ТА РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ В СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Бєлікова І.В., Костріков А.В., Ляхова Н.О.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Стаття присвячена формуванню навичок професійного спілкування в студентів вищих медичних закладів, а також методам роботи з науковою літературою як необхідною складовою розвитку особистості майбутнього лікаря.

Ключові слова: комунікація, наукова література, підготовка фахівця.

Одним із важливих завдань, що постають перед вищими медичними навчальними закладами, є забезпечення держави фахівцями, які мають високий рівень професійної підготовки. Однією з пріоритетних тенденцій удосконалення навчання майбутніх лікарів є формування в них професійно значущих умінь і навичок, комунікативних зокрема.

У професійній діяльності лікаря важко переоцінити роль спілкування. Ефективна професійна комунікація – основа успішної діяльності сучасного лікаря. Професія лікаря належить до професій типу «людина – людина», тобто професіоналізм фахівця залежить насамперед від його комунікативних якостей, стилю спілкування, сили впливу на поведінку інших людей та інтегральної чутливості до об'єкта, процесу й результату професійної діяльності.

Комунікативна сторона спілкування проявляється через дії особистості, свідомо орієнтовані на їхнє значення – ве сприйняття іншими людьми. У комунікативному процесі відбувається не просто рух інформації, а й активний обмін нею, при якому особливу роль відіграє значущість того чи іншого повідомлення.

Не викликає сумніву, що в підготовці фахівця особливе значення необхідно приділяти формуванню навичок грамотної комунікації. Грамотність лікаря – професійна чи наукова – неминуче знаходить відображення в ставленні до нього всіх, хто вступає з ним у спілкування. Майбутнє особистості, фахівця, науковця залежить від умінь спілкуватися в професійному середовищі.

Як і будь-яка інша грамотність (тобто оволодіння методологічним інструментарієм), академічна грамотність досягається за допомогою комплексного розвитку системи певних умінь у процесі навчання, тобто через освіту. Рівень академічної грамотності слугує критерієм, що визначає як готовність фахівця до подальшого навчання та підвищення кваліфікації, так і готовність до наукової роботи. Практика підтверджує, що фахівець має пристосовувати свої повідомлення до рівня аудиторії, вміло формувати думку, добирати слова, будувати речення тощо.

Формування професійного мовлення майбутнього фахівця здебільшого відбувається за рахунок спілкування з викладачами та роботи з літературою.

Більшість сучасних студентів віддають перевагу джерелам інформації, які подаються в спрощеному вигляді. Неприйняття наукової літератури є одним з основних каменів спотикання, який фіксують як студенти, стикаючись упродовж навчання з різними текстами, так і викладачі. Дуже часто, обговорюючи зі студентами причини їх неготовності до заняття, що передбачала попередню роботу з літературою, можна почути зауваження такого характеру: «Я читав, але текст був важкий для розуміння». Однією з причин розвитку такої ситуації є те, що на початку навчання молода людина починає самостійно працювати зі спеціальною літературою, знаходить окремі зрозумілі слова, але вони не складаються в єдине розуміння, тому формується почуття безпорадності та особистої непридатності до навчання.

Розв'язання цієї проблеми полягає в участі викладача в процесі формування навичок роботи з інформацією. На молодших курсах його завдання полягає у виборі матеріалу, який за складністю має відповідати рівню підготовки студентів. З часом необхідно формувати в студентів навички читання наукової літератури.

Викладач має вимагати від студента переформулювати фразу своїми словами; навести приклади; пояснити.

У цьому разі студенти різними способами намагаються не просто відтворити, а певним чином оформити інформацію, яку вони прочитали.

На наш погляд, не можна відходити від досвіду написання студентами конспектів, протоколів занять та ін. Використання під час занять пристроїв доступу до мережі Інтернет, фотографій, ксерокопій матеріалів та інших засобів не може в повному обсязі замінити самостійну роботу з текстом і написання конспекту.

З іншого боку, сучасний освітній процес передбачає залучення студентів до участі в різноманітних наукових заходах. Кожен фахівець повинен мати уявлення про методику й організацію науково-дослідницької діяльності, про науку та основні її поняття.

Основою будь-якого пізнання є робота з інформацією. Завдання вищої школи – надати майбутньому спеціалісту інструмент роботи з літературою. Будь-яка доповідь, реферат, курсова робота мають містити огляд літератури за темою дослідження, а це вимагає від дослідника наполегливої праці з науковою літературою. Уміти працювати з літературою – означає швидко розбиратися в її структурі, правильно оцінювати та фіксувати в зручній формі все, що здається цікавим і потрібним для виконання наукового дослідження.

Етапи вивчення наукових джерел інформації можна поділити на:

- загальне ознайомлення з вирішенням наукової проблеми;
- перегляд відібраної літератури та її систематизацію відповідно до змісту роботи і черговості вивчення, опрацювання;
- читання за послідовністю розміщення матеріалу;
- вибіркоче читання окремих частин;
- виписування потрібного матеріалу для формування тексту науково-дослідної роботи;
- критичне оцінювання записаного, редагування і чистовий запис у вигляді фрагмента тексту наукової роботи (статті, монографії, курсової (дипломної) роботи, дисертації тощо).

У процесі опрацювання джерел медичної літератури слід відбирати лише наукові факти. Науковий факт - це

елемент, який лежить у основі наукового пізнання, відображає об'єктивні властивості процесів і явищ: новизну, точність та об'єктивність і достовірність. Слід відбирати джерела, що містять останні дані, й точно зазначати, звідки взято матеріал.

Отже, необхідність формування комунікативної культури фахівців-медиків зумовлюється такими чинниками: по-перше, професійне спілкування є передумовою успішної діяльності; по-друге, в сучасних умовах зростає значимість підготовки лікаря; по-третє, комунікативна компетенція є необхідним компонентом самореалізації та самовдосконалення особистості.

Список використаної літератури

1. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
2. Короткіна І. Академическое письмо : учеб-метод. пособ. для руковод. школ и специалистов образования / И.Короткіна. – LAP LAMBERT Academic Publishing, 2011. – 175 с.
3. Ященко Е. М. Формування комунікативної культури студентів в контексті глобальної парадигми політики вищої освіти / Е.М.Ященко // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації : матеріали V Всеукр. наук. конф. – Тернопіль: ТИПУ ім. В. Гнатюка, 2009. – Ч. 1 : педагогіка, психологія, мовознавство. – С. 85.

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ, СУБ'ЄКТИ

Беляєва О.М.

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Розглянуто сутність поняття «освітні інновації». Визначено структуру та функції освітніх інновацій. Показано, що домінантами інноваційної освіти є антропоцентризм, гуманізація мислення і дій як викладача, так і студента.

Ключові слова: освітні інновації (ОІ), структура ОІ, функції ОІ, антропоцентризм, суб'єкти ОІ.

Покращення якості національної освіти, реалізація освітніх реформ, освоєння, упровадження й поширення нововведень передбачають здійснення інноваційної діяльності. На думку авторів колективної монографії «Біла книга національної освіти», саме «імплементация освітніх інновацій є запорукою конкурентоспроможності національної освіти, її здатності формувати людину з інноваційним способом мислення [1, с. 32]».

Аналіз літератури, присвяченої інноваційним процесам в освітній сфері, дає змогу стверджувати, що донедавна поняття «інноваційна освіта» розглядалося переважно у філософсько-теоретичному і раціоналізаторському аспектах, зокрема, дослідженню й опису оптимізації навчального процесу за рахунок пріоритетного використання певного фактора, наприклад, комп'ютерних засобів або активних методів навчання. Нині ж усе більшу увагу науковців привертають антропоцентричні та соціально-економічні аспекти освітніх інновацій [3; 4; 5; 6; 7; 8].

Беручи до уваги сказане *vs.*, дослідження сутності, елементів, функцій ОІ розглядається нами як **актуальна проблема**.

Традиційно ОІ розглядається як система, яка має трирівневу структуру: **на макрорівні** відбувається трансформація нововведень, яка охоплює весь освітній простір і зумовлює оновлення освітньої системи *in totō*; **мезорівень** характеризується комплексними видозмінами кожного компонента освітньої системи – від дошкільної до післядипломної освіти; для **мікрорівня** властиві модернізаційні, модифікаційні й раціоналізаторські впровадження в традиційний педагогічний процес, що зумовлюють поелементні, тобто локальні або одиничні видозміни (наприклад, створення нового змісту блоку курсів – гуманітарних, професійно-освітніх *etc.*).

Втім, слід погодитися з думкою російської дослідниці Г. Прозументової, що поняття «освітня інновація» передусім уведене в педагогічний дискурс для того, щоб «виокремити, сфокусувати таку точку, таке місце освітнього простору, де з'являється «Я» людини [7, с. 5]». Інакше кажучи, ОІ характеризує не просто зміни або нововведення в освіті, але такі зміни, які відбуваються, здійснюються людиною, такі зміни, за яких людина робить свою освіту предметом особистої участі, турботи, впливу, а тому ОІ слід вважати діяльність людини зі створення власного освітнього простору (Я-простору) *ibid.*

У цілому під педагогічною або освітньою інновацією (ОІ) розуміють «особливу організацію діяльності й мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі [6, с. 187]». Як зазначають провідні вітчизняні фахівці, ОІ «характеризуються новизною, спрямованою на якісне поліпшення освітнього процесу і результати, та відображаються в удосконалених чи нових: освітніх складових (мета, зміст, структура, форми, методи, засоби, результати); освітніх технологіях (дидактичні, виховні, управлінські); наукових і науково-методичних розробках, технічних засобах, нормативно-правових документах, що регламентують діяльність навчальних закладів і установ освіти та їх відносин з іншими установами [1, с. 32]».

Основні функції інноваційного навчання полягають в:

- інтенсивному розвитку особистості викладача і студента;
- демократизації їхньої сумісної діяльності та спілкування;
- гуманізації навчально-виховного процесу;
- орієнтації на творче викладання і активне учіння й ініціативу студента в питаннях формування себе як майбутнього професіонала.

З огляду на зазначене вище, заслуговує на увагу теза Г. Лаврентьєва [5], що в умовах сьогодення основна сутність ОІ – прикладна, адже її основне призначення полягає у формуванні інноваційної здатності мислення (розбивка наша. – О.Б.) випускника вишу.

Виходячи з цього, цілком закономірно, що сучасні ОІ розглядаються як двополюсне явище, орієнтоване як на викладача, так і на студента, які є рівними суб'єктами інноваційного освітнього процесу, який за своєю сутністю є